

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Helsinki kannattaa ehdotettua muutosta, jossa 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä. Avoimet korkeakouluopinnot sopivat lisä- ja täydennyskoulutukseen ja ehdotettu sääntely mahdollistaisi työnhakijoiden osaamistason parantamisen nykyistä paremmin ja joustavammin. Muutos myös poistaisi työvoimaviranomaisten hallinnollista taakkaa ja vapauttaisi työaikaa työnhakijoiden ohjaamiseen ja työllistymisen edistämiseen, millä olisi työnhakijoiden työllistymistä edistävä vaikutus.

Avoimien korkeakouluopintojen ohella työnhakijoiden käytettävissä säilyisi edelleen myös muita kouluttautumismahdollisuuksia. Avoimet korkeakouluopinnot sopivat koulutusinstrumentiksi erityisen hyvin tilanteissa, joissa työnhakijan osaamisvaje suhteessa työnantajien osaamistarpeisiin on suhteellisen vähäinen. Suurempien koulutustarpeiden yhteydessä työnhakijalle on usein edullista hyödyntää myös muita koulutusmahdollisuuksia. Esimerkiksi työvoimakoulutuksessa yhteys avoimiin työmarkkinoihin on välitön ja koulutusten tavoitteena on tuottaa suoria työllisyysvaikutuksia. Helsinki katsoo, että myös erillisopinto-oikeudella suoritettavat opinnot tulisi rinnastaa avoimen opintoihin.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Ehdotettu ikäraja opintojen sallimisesta 25 vuotta täyttäneille on kannatettava. Ehdotettu sääntely olisi työnhakijoille ymmärrettävä ja ennustettava. Työvoimapalveluiden lainsäädännössä tulisi aina pyrkiä selkeään sääntelyyn, mikä ei sisältäisi tulkinnanvaraisuuksia. Näin helpotetaan työnhakijoiden ymmärrystä omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja varmistetaan myös työnhakijoiden oikeusturvaa. Ehdotettu sääntely olisi toimiva myös lain toimeenpanon ja työvoimaviranomaisen toiminnan kannalta.

Ehdotettu ikäraja vähentäisi esitysluonnoksessakin esille tuotuja tilanteita, joissa työtön hakeutuisi parempien etuustulojen vuoksi suorittamaan korkeakoulututkintoa avoimina opintoina tavallisen

perustutkinto-opiskelun sijaan. Työttömyysetuudella tuettuna opiskelija saisi taloudellista hyötyä verrattuna perustutkinto-opiskelijan opintotukeen. Tällaisia tilanteita esiintyisi erityisesti nuorten parissa, sillä nuoret eivät ole vielä ehtineet suorittaa korkeakoulututkintoa. On hyvä, että nuoret pyritään jatkossakin ohjaamaan ensisijaisesti päätoimiseen tutkinto-opiskeluun ja opintoetuksien piiriin.

On tärkeää, että alle 25-vuotiailla säilyy voimassa olevan lainsäädännön mukainen mahdollisuus opiskella avoimia korkeakouluopintoja, kun opintojen kesto on yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna enintään kolme kuukautta ja laajuus keskimäärin enintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Alle 25-vuotiailla säilyisi mahdollisuus suorittaa lyhytkestoisia koulutuksia ja yksittäisiä kursseja, mutta sääntely ei muodostaisi kannustetta viivästyttää tutkinto-opiskelua.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutosta, jossa kotoutumisen edistämisestä annetun lain säädökset yhdenmukaistettaisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain säädösten kanssa. Nykyisin alle 25-vuotiailla on ollut mahdollisuus opiskella avoimia korkeakouluopintoja kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla. Esitysluonnoksessa tämä mahdollisuus poistettaisiin.

On perusteltua, että työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain sääntelyä yhdenmukaistetaan. Yhdenmukaisuus parantaisi eri asiakasryhmien välistä yhdenvertaisuutta sekä selkeyttäisi työvoimaviranomaisten työtä.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Työvoimaviranomaisten järjestämien työvoimakoulutusten kysyntä voi muutosten myötä vähentyä. Tämä voi olla ongelmallista työllisyysvaikutusten kannalta, sillä työvoimakoulutukset ovat tutkimusten perusteella vaikuttavimpien työvoimapalveluiden joukossa. Tuloksellisimpia työvoimakoulutuksia ovat olleet nimenomaan korkeasti koulutetuille työnhakijoille suunnatut rekrytoivat F.E.C.-työvoimakoulutukset. Avoimien korkeakouluopintojen vaikutuksista työnhakijoiden työllistymiseen ei ole selkeitä tutkimustuloksia.

Helsingissä korkeakoulutetuille suunnattuja työvoimakoulutuksia järjestetään yhteishankintakoulutuksina työnantajien kanssa, jolloin rekrytoivat tai henkilöstönsä osaamista parantavat työnantajat maksavat osan koulutuskustannuksista. Näin järjestettyinä työvoimakoulutukset, erityisesti rekrytoivat koulutukset, vastaavat suoraan työnantajien olemassa oleviin rekrytointitarpeisiin ja luovat välittömän yhteyden työnhakijan ja potentiaalisen työnantajan välille. Avoimissa korkeakouluopinnoissa ei ole samanlaisia suoria työnantajayhteyksiä, jolloin niiden työllisyysvaikutukset ovat väistämättä välillisempiä.

Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu on paljon käytetty kouluttautumisen mahdollisuus. Omaehtoiset opinnot ovat mahdollisia, jos opinnot parantavat työnhakijan ammattitaitoa sekä työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Vuosittain yli 6000 helsinkiläistä työnhakijaa on suorittanut omaehtoisia opintoja, joista osa on ollut esimerkiksi avoimia korkeakouluopintoja. Omaehtoisen opiskelun suuren käyttömäärän vuoksi ei ole odotettavissa, että ehdotettu sääntely lisäisi nopeasti ja merkittävästi avoimien korkeakouluopintojen suorittamista työnhakijoiden keskuudessa.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaa myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000

opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidättekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

-

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

-

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus 30.3.2026 § 247